

АСОЦІАЦІЯ
ПРАВНИКІВ
УКРАЇНИ
UKRAINIAN BAR
ASSOCIATION

вул. Хрещатик, 6, 2 поверх
м. Київ, 01001
+380 (97) 840-39-36
info@uba.ua

Вих. №1507 від 02 жовтня 2025 року

**Голові Комітету Верховної Ради України
з питань здоров'я нації, медичної допомоги та
медичного страхування**

Михайлу РАДУЦЬКОМУ
radutskyi@rada.gov.ua

Прем'єр-міністру України

Юлії СВИРИДЕНКО
citizensts@kmu.gov.ua

**Щодо Проєкту Закону про застосування
допоміжних репродуктивних технологій**

Шановні колеги!

Асоціація правників України (далі – Асоціація, АПУ) є всеукраїнською неурядовою організацією. З моменту свого заснування у 2002 році АПУ визначає своєю головною метою зміцнення верховенства права в Україні, сприяння захисту прав людини та розвитку юридичної професії. Асоціація об'єднує понад 8000 членів різних юридичних спеціальностей, має 22 регіональних відділення та 26 профільних комітетів.

Асоціація висловлює Вам свою повагу та, з огляду на мету діяльності АПУ, звертається з приводу наступного.

У структурі Асоціації функціонує Комітет з медичного та фармацевтичного права (далі – Комітет АПУ), серед пріоритетів і завдань якого є робота над найбільш актуальними питаннями профільного законодавства та практики. Зокрема, на думку Комітету, уваги потребує Законопроект №13683 від 22.08.2025, основною метою якого є регламентація механізму, порядку та умов проведення лікувальних програм допоміжних репродуктивних технологій (далі – ДРТ).

Комітет АПУ вітає ініціативу щодо внесення на розгляд Верховної Ради законопроекту, який має на меті комплексне врегулювання сфери застосування допоміжних репродуктивних технологій.

Як відомо, наразі в Україні загальні положення щодо ДРТ містяться в Цивільному та Сімейному кодексах, а також в Законі України «Основи законодавства про охорону здоров'я». Єдиним спеціальним актом залишається наказ МОЗ №787 від 2013 року, який визначає порядок застосування допоміжних репродуктивних технологій. У той час як у близько 40 державах діють спеціальні закони, що системно врегульовують застосування ДРТ.

ГЕНЕРАЛЬНІ ПАРТНЕРИ

AEQUO ASTERS AVELLUM INTEGRITES

LCF MORIS SAYENKO
KHARENKO Sokolovsky
and Partners 2QB

МІЖНАРОДНІ ПАРТНЕРИ

 GreenbergTraurig Linklaters

ПАРТНЕР

 SLS GROUP

Прийняття спеціального закону в цій сфері є давно назрілим кроком, адже чинне регулювання залишається фрагментарним і не відповідає сучасним викликам. Відповідно до статті 12 Закону України «Про правотворчу діяльність», саме закон, а не підзаконний акт, має бути первинним інструментом системного регулювання нових або суттєво трансформованих сфер суспільних відносин. ДРТ є саме такою сферою, яка наразі активно розвивається, охоплює новітні біомедичні технології, створює складні етичні та правові питання та безпосередньо впливає на реалізацію фундаментальних прав людини. Крім того, на міжнародному рівні звертається увага на необхідність забезпечення належних правових рамок для захисту прав дітей, народжених за допомогою ДРТ. Так, у своєму аналітичному документі UNICEF наголошує, що держави зобов'язані створити ефективну правову рамку на національному рівні для захисту права дитини.

Водночас Комітет АПУ звертає увагу на окремі положення законопроекту, що потребують додаткового обговорення та доопрацювання:

1. **Обмеження щодо застосування ЕКЗ.** Встановлення вимоги, що ЕКЗ може застосовуватися лише після вичерпання інших методів лікування, не виправдано обмежує право особи на доступ до медичної допомоги та вільний вибір методу лікування, змушує пацієнтів проходити неефективні або зайві процедури, що може знизити шанси вагітності, особливо для пацієнтів старшого віку.
2. **Обмеження за громадянством та строком перебування у шлюбі.** Встановлення вимоги трирічного шлюбу для подружжя, один із членів якого є іноземцем або особою без громадянства, може мати дискримінаційний характер та не відповідати принципам рівності прав.
3. **Заборона для іноземців.** Повне виключення можливості скористатися сурогатним материнством для іноземців чи подружжя з іноземним елементом (якщо сурогатне материнство є заборонене на батьківщині) може призвести до правової невизначеності та стимулювати тіньовий ринок, замість прозорого й контрольованого врегулювання.
4. **Альтруїстична модель.** Запровадження виключно безоплатного (альтруїстичного) сурогатного материнства відповідає рекомендаціям ESHRE. Однак без чітко визначеного механізму компенсацій така модель може створити колізії та знизити рівень захисту як сурогатних матерів, так і генетичних батьків.
5. **Обмеження для одиноких осіб.** Законопроект істотно обмежує права одиноких жінок на доступ до ДРТ та донорських програм, навіть якщо використання власних репродуктивних клітин є неможливим.
6. **Суперечності із Сімейним кодексом України.** Положення законопроекту щодо обов'язку генетичних батьків приймати дитину за будь-яких обставин може вступати в конфлікт із частиною третьою статті 143 Сімейного кодексу України, яка передбачає можливість залишення дитини у пологовому будинку або медичному закладі у разі наявності істотних вад розвитку чи інших обставин, що мають істотне значення.
7. **Недостатня імплементація міжнародних стандартів.** Законопроект лише частково враховує рекомендації ESHRE, зокрема у частині реєстрації даних та проведення наукових досліджень, що могло б забезпечити прозорість та розвиток практики в Україні.

З огляду на викладене, Комітет АПУ закликає до:

- широкого публічного обговорення законопроекту із залученням медичної спільноти, правників та представників громадянського суспільства;
- приведення його положень у відповідність до міжнародних стандартів;
- виключення потенційно дискримінаційних норм та узгодження положень із чинним Сімейним кодексом України.

З повагою
Президент Асоціації правників України

Микола СТЕЦЕНКО